

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ВИРІШАЛЬНИЙ ФАКТОР НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

*О.Л.Гриньов, кандидат історичних наук, доцент
Миколаївський державний аграрний університет*

Динамічно змінюються соціально-економічні і політичні умови нашого життя і, як наслідок цього, — усі задачі ускладнюються. Організація навчального процесу об'єктивно вимагає зсуву акцентів у формах і методах нашої роботи, як викладачів, так і студентів.

Зокрема, це обумовлюється, традиційно, катастрофічною нестачею лекційних занять у заочників при одночасному зростанні вимог до обсягу їхніх знань (факультет механізації на вивчення соціології і політології виділяє всього десять лекційних годин), у той же час — усезростаючим “відривом” студентів-очників на значний час від планових, у тому числі лекційних, занять - аж до втрати цілих семестрів (загранвідрядження, навчання на військових кафедрах із плануванням у накладку на штатний розклад, відриву на госпроботи, вахтову службу тощо). Усе це владно вимагає переносу усієї ваги навчального процесу на самостійну роботу. Ще велика така потреба зростає у зв'язку з конституційною реформою, що просто зобов'язує усіх нас — громадян України - ставитися до політичного життя суспільства більш грамотно і відповідально. Чого вартий тільки один перехід до пропорційної системи виборів у представницькі органи влади — необхідності розшифровки різних хитросплетінь програм політичних партій! Розібратися з усіма цими задачами можна і треба лише самостійним шляхом, тому що включення цих проблем у навчальні плани і програми неможливо, крім того, принципово не можна політизувати і ідеологізувати науку з суто педагогічних розумінь. За рахунок чого при дуже болісній обмеженості предметів по годинах можна набути відповідних знань? Залишається одне і природне, і розумне — самостійність кожного з нас, кожного студента (з нашою

допомогою педагога!) у виробленні усвідомлення важливості і необхідності цього і, на цій основі, інтересу, потреби реалізації його.

Більш ніж тридцятирічний (останніх 17 років у МДАУ) досвід роботи у ВНЗ все більш глибоко переконує мене, що самостійна робота у надбанні знань і, одночасно, над собою, завжди була визначальним фактором утворення і виховання, сьогодні повинна стати вирішальним фактором усього навчального процесу. В усіх його формах і методах, тобто наскрізним ходом від навчальної лекції і до складання іспитів. Які методологічні способи і прийоми тут можуть бути корисними?

У навчальних лекціях потрібно рішуче відмовитися, з першого ж курсу, від практики диктування навчального матеріалу. Не породжувати цим у студентів утриманство, пасивність їхнього мислення, а стимулювати його темпом читання лекції. Звідси подвійний ефект: можливість заглибленого роз'яснення матеріалу; спонукання до пошуків власних формулювань через неможливість погнатися своїм записом за словами лектора.

При підготовці до семінарських занять шляхом висування додаткових до плану, конкретних індивідуальних (для кого це особливо потрібно?) і колективних завдань, стимулювати необхідність самостійної підготовки студентів до занять. Таким чином можна і потрібно перетворювати цей метод роботи на норму, у звичку — шлях до підвищення якості знань!

На семінарських заняттях студент повинен мати крім свого традиційного конспекту лекцій (у багатьох природно “кволого”) усю необхідну навчальну літературу, включаючи підручники, авторські роботи, сучасний політологічний інформаційний матеріал. Це створює умови ще раз заглянути в джерела, перевірити себе, свої записи, свої знання. Стимулом до такого забезпечення цих занять можуть послужити письмові контрольні роботи (із правом користування літературою, своїми записами), виконання тестових завдань під час контролю і самоконтролю знань. Дуже ефективними стимулами до самостійної творчості служать: підготовка і виступи з рефератами, науковими повідомленнями, націленими на подальше їхнє використання на олімпіадах і конференціях. Усе це,

безумовно, повинно стимулюватися і заохочуватися балами, оцінками. В усій цій роботі, на її підготовчому етапі і на самому занятті, має бути більш ефективна допомога викладача.

Під час самопідготовки доцільно розвивати і підтримувати ініціативу студентів до творчості на розробку, виготовлення і тиражування соціологічних і політологічних кросвордів, як до окремих тем занять, так і з усього предмету в цілому. На виготовлення наочного приладдя в будь-якій формі і для будь-якого призначення.

Індивідуальні і групові консультації, безумовно, повинні бути не формальними, а краще підготовленими й організованими (як індивідуальні, так і колективні), з урахуванням особливостей, мети, задач, форм і методів, часу і місця, надаючи пріоритет у цій справі самим студентам, особливо заочникам і тим, що мають багато заборгованостей.

Підготовка до складання і власне складання заліків і іспитів повинні починатися буквально з перших годин занять. Дуже важливо в цей же час озброїти студентів усією необхідною учбово-методичною літературою (запитальниками для повторення матеріалу і для підготовки до заліків і іспитів; навчально-методичними посібниками; тестовими завданнями; завданнями по виконанню контрольних робіт тощо.). Складання іспитів (тестування) — не тільки контроль знань і їхня оцінка, але і завершальний етап навчання. Він повинен супроводжуватися роз'ясненнями незрозумілого, рекомендаціями і порадами.

Вважаю, що сама практика заліків і іспитів, тестування, навіть у комп'ютерному їхньому виконанні, уже стає архаїзмом. Не ефективна і, головне, не реальна, навіть просто фізично нездійсненна, практика письмових відпрацьовувань пропущених лекційних занять, тим більше як умова допуску до іспитів. Як можна все це, не формально, виконати, коли студент прибув тільки на сесію, а йому потрібно в письмовій формі надати весь лекційний курс предмета? Здається, ми повинні більш шанобливо і довірчо ставитися до студентів і викладачів. Вимагати і перевіряти наявність знань предмета, звичайно ж, потрібно. Але, по-перше, — це потрібно в однаковій мірі для усіх, без будь-яких виключень.

Інакше — це удар по нашій моральності. Студенти усе бачать, знають і розуміють. А, по-друге, — чому б не довірити викладачеві, перевіряючи роботу того або іншого студента, що має заборгованості, при наявності в нього достатніх знань, не вимагати його явки на іспити, а просто виставити ту або іншу оцінку? Висуваючи до студентів з року в рік усе більш завищені вимоги, до обсягу і якості їхніх знань наш обов'язок, як викладачів — надавати їм повсякденну, систематичну і більш ефективну методологічну допомогу. Ця допомога має бути урізноманітнена у формах і методах. На кафедрі економічної теорії і суспільних наук розпочата викладачами політології, на наш погляд, перспективна в цьому плані робота. Підготовлено до друку “Учбово-методичні рекомендації з політології (для самостійної роботи студентів очного і заочного навчання)”. У них вміщено, крім планів лекцій і семінарських занять, списки літератури до кожної з тем, опорні конспекти лекційного курсу предмета. Цей конспект містить основний зміст програмного матеріалу. Поряд з методичними порадами у роботі над вивченням політології він орієнтує студента на пошук і вивчення того матеріалу в наших універсальних підручниках, який потрібно знати в обов'язковому порядку. Це не шпаргалка, не підміна знань їх “відмітками”, а визначення напрямку самостійної роботи студента, потребує з'ясування усього, що потрібно, осмислення його, оволодіння їм. Це — не підміна підручників, це — обов'язковий мінімум. А далі — самостійна робота студента по розширенню свого кругозору за підручниками, виходячи з його потреб, можливостей, інтелекту. Для методкабінету кафедри (школа, що нині немає вже приміщення для нього) дібрано і систематизовано по блоках і темах політологічний матеріал, що відповідає програмі курсу в авторському виконанні. Цей фонд нараховує більше 40 робіт і швидко поповнюється. Згідно з поданням викладачів політології, кафедрою вирішено включити до цього фонду кращі студентські роботи (реферати, відпрацьовування, контрольні роботи) у комп'ютерному їхньому виконанні. Тут же містяться більш ніж 30 кросвордів із соціології і політології. Уся ця робота проводиться за участю самих студентів, їхньої ініціативи, творчості,

що теж сприяє розвитку студента. Нині нами готуються тести по темах і розділах предмета для самоконтролю знань.

Задіяти весь потенціал методологічної допомоги студентам у їхній самостійній роботі — наш борг і наші задачі.

УДК 371.4:504

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА МОЛОДІ: СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ

М.В.Ахметова, студентка

Миколаївський державний аграрний університет

Серед актуальних питань суспільного виховання молоді важливого і всезростаючого значення набуває формування високої екологічної культури, любові до рідної природи, до життя у всіх його різноманітних проявах.

Сьогодні аксіоматично звучить фраза про те, що майбутньому людства загрожує насамперед екологічна криза, причини якої пов'язані з порушенням рівноваги у відносинах в системі “суспільство — природа”. При цьому, слід наголосити, що суспільство не абстрактне поняття, а сукупність цілком конкретних людей у їх взаємодіях між собою і з природою. Студентська молодь не лише складова суспільства, але й його майбутнє, причому за визначенням — лідери майбутнього.

Відомо, що 70% соціальних властивостей і рис людини формується в дитинстві, в школі. Але ж відомо також, що людина є гнучкою істотою, яка здатна швидко і адекватно адаптуватися до нових умов своєї життєдіяльності, до змін і вимог, які привносять в життя ці зміни. Отже, сьогодні студенти виявляють не тільки вже сформовані риси і ознаки своєї екологічної культури, але й демонструють певним чином свою морально-психологічну готовність діяти по-новому.

Розглянемо саме ці аспекти процесу екологічного виховання юнаків і дівчат нашого навчального закладу.